

Вараниця В. А.,
студент,
Національний університет «Одеська юридична академія»

**ПРАВОСУБ'ЄКТНІСТЬ ВАТИКАНУ
(СВЯТОГО ПРЕСТОЛУ)**

Ватикан – місто-держава (площа 0, 44 км² населення бл. 850 чол.) – центр католицької церкви і резиденція Папи Римсько-

го. Для більш чіткого розуміння місця даного утворення на міжнародній арені потрібно чітко розрізнити такі поняття як «Святий Престол» та «місто-держава Ватикан». Святий Престол потрібно розуміти саме як релігійний центр католицької церкви, тоді як Ватикан – це територія підпорядкована Святому Престолу. В історичному плані Святий Престол є набагато древнішим утворенням по відношенню до відносно недавно утвореного Ватикану. Більше того, відомі періоди, коли Святий Престол не мав у своєму підпорядкуванні жодної території (мається на увазі період захоплення папського Риму італійськими військами), проте продовжував залишатися суб'єктом міжнародних відносин.

Вперше статус Ватикану офіційно було закріплено в Латеранських угодах між Святим Престолом та Італією. Ними було зафіксовано створення міста-держави Ватикан під владою Святого Престолу, як засобу реалізації його суверенітету на міжнародній арені, було закріплено кордони Ватикану та встановлено режим проходу через італійську територію. Також було закріплено невтручання Престолу у світські відносини між країнами за власної ініціативи, тобто фактичну відмову Ватикану від боротьби за владу.

Така двоякість понять породжує специфіку участі Ватикану у міжнародних організаціях. В більшості міжнародних організацій папські дипломати акредитовані як представники Святого Престолу, а не Ватикану. Виключенням являються ті організації, сфера дії яких так чи інакше пов'язана з територіальним аспектом. Так, у Всесвітньому поштовому союзі і міжнародному союзі електрозв'язку папські дипломати діють саме як представники Ватикану, оскільки специфіка діяльності цих організацій потребує наявності у членів відповідно поштової служби чи радіостанцій. Тому при вступі в дані організації Святий Престол і керівництво організації вирішили найбільш правильним зареєструвати в якості їх члена територіальне утворення Ватикан[2, с.6].

Святий Престол не веде закритий спосіб існування він є членом багатьох міжнародних організацій, підтримує дипломатичні стосунки з багатьма державами. На міжнародній арені найбільш активно бере участь в діяльності установ ООН, де діють його постійні спостерігачі. Проте в силу своєї природи, він не може бути її повноцінним членом. Деякі напрямки діяльності ООН, зокрема проведення силового впливу на держави протирічать позиції Святого Престолу на міжнародній арені як мирної навіть моральної

сторони, не кажучи вже про те, що він не в змозі підтримувати такі акції.

Завдання представників Святого Престолу при міжнародних організаціях численні й різноманітні. Їх головне завдання – відображати інтерес, схвалення або навіть занепокоєння, з яким Святий Престол відслідковує діяльність організованої міжнародної спільноти. Їхній обов'язок – засвідчити ту високу думку Католицької церкви про принципи, які надихають ООН та інші міжнародні міжурядові організації, та цілі, які вони мають; надати запевнення в тому, що Святий Престол готовий співпрацювати з ними усіма способами, сумісними з природою Апостольського Престолу та засобами, які є у його розпорядженні. Зазвичай постійні представники Святого престолу при міжнародних організаціях не мають єпископського сану, за винятком папських представників при ООН та Відділенні ООН у Женеві, при ФАО, а також Апостольського нунція при ЄС [3, с.90].

Дипломатичні представники Ватикану поділяються на нунціїв, інтернунціїв, надзвичайних посланників і повірених у справах. Вони виконують дві функції: дипломатичну (підтримування стосунків з урядом країни перебування) і релігійну (спостереження за діяльністю католицької церкви в країнах перебування). Нині Ватикан підтримує дипломатичні стосунки майже зі 100 країнами світу (в тому числі й з мусульманами та представниками інших релігій), має своє представництво в ЮНЕСКО, МАГАТЕ, ФАО, МСЕ, ВПС, Європейському Союзі та ін. [1, с.329].

Наведені вище специфічні риси Ватикану, як суб'єкта міжнародного права роблять ще актуальнішим питанням про визначення його правосуб'єктності, адже якби Ватикан був просто державою то питання про його статус одразу знімалося б, оскільки держава є первинним суб'єктом міжнародного права. Тому варто встановити чи характерні для Ватикану ознаки держави.

Конвенція Монтевідео – міжнародний документ, створений і підписаний в 1933 році містить в собі ознаки, що формулюють правосуб'єктність держави в міжнародному праві. Вона містить всього чотири ознаки: територію, уряд, населення, відносини з іншими державами.

Першою ознакою держави, є те, що вона являє собою територіальну організацію, тобто має певну територію, на яку поширюється її суверенна влада. Ватикан даною ознакою наділений

(ст.3 Латеранського договору). Другою ознакою держави являється публічна влада, яка втілюється в спеціальному органі управління, наділеному владними повноваженнями. Даний елемент також має місце у Ватикані.[2 с.11]

Третьою ознакою держави є участь у міжнародних відносинах на основі власного суверенітету. Здавалося б Ватикан і по цій ознаці проходить, проте тут слід звернути увагу на його взаємини з Італійською Республікою. Мається на увазі поширення законів Італії на територію Ватикану в тій частині, яка не регулюється законодавством Ватикану. Це є також специфікою Святого Престолу. Четвертою ознакою держави є її населення. Хоча Ватикан і декларує в законі про громадянство (1929р) категорії осіб, які є громадянами, проте по суті вони являються службовцями Святого Престолу або членами їх сімей.

Отже, як бачимо, є ряд причин через які неможливо назвати Ватикан повноцінною державою, саме тому йому було надано статус державо подібного утворення.

ЛІТЕРАТУРА:

- 1.Буткевич В.Г.Міжнародне право. Основи теорії – К.: Либідь – 2002 – 608с.
- 2.Дьяченко С.В.К вопросу о международной правосубъектности Святого Престола // Московский журнал международного права – 2006 – № 3 – ст.4-16
- 3.Отрош М.І. Правова основа участі Святого Престолу у міжнародних організаціях // Судова апеляція – 2009 – № 3 – ст.84-91

*Льон О.І.,
студент,*

Національний університет «Одеська юридична академія»

МІЖНАРОДНА ПРАВОСУБ'ЄКТНІСТЬ ВАТИКАНУ

До здобуття Україною незалежності у вітчизняній юридичній науці з огляду на ідеологічні та світоглядні чинники правова природа Ватикану у міжнародному праві практично не досліджувалася. Для України це стало особливо актуальним з моменту встановлення дипломатичних відносин з державою-містом Ватикан в 1992 році.

Дослідженням міжнародної правосуб'єктності Ватикану займалися такі вчені як Лукашук І.І., Тимченко Л. Д., Байков О. Л., Александренко В. Н., Суворова В. Я. та інші.